

sedem tenuit, & qui mihi tunc conjunctus est in ordinationibus, annos natus sexdecim supra centum.

Hæc quidem extra communem ordinem facta sunt, quæ autem a jure communi exorbitant, nequaquam in consequentia trahenda sunt. Et in argumentum trahi non possunt, quæ aliquando propter necessitatem sunt concessa, cap. quæ a jure, & cap. quæ propter necessitatem, de reg. jur. in 6. & l. quæ propter necessitatem, ff. eod.

Neque vero silentio involvendum est, quod de seipso scribit Augustinus epist. 110. *Adhuc in corpore posito beata memoria Patre & Episcopo meo Valerio senex, Episcopus ordinatus sum, & sedi cum ipso; quod Nicæno Concilio prohibuit fuisse nesciebam, nec ipse sciebat. Quod ergo reprehensum est in me, nolo reprehendi in filio meo.* De Eradio discipulo suo ibi loquitur. Expertus enim vir sanctus plerumque evenire, ut postquam e vivis excessit Episcopus, multa exurgant in populo factiones & dissidia de successore subrogando; in quibus sæpenumero prævalet ejus, qui deterior est, corruptis pretio & ambitu suffragiis, electio;angebatur animo Augustinus, si forte post obitum suum Hippomeni Ecclesiæ pastor indignus, qui eam dissiparet, præferretur. Quale detrimentum præanticipare intendens, ipse Sacerdotem meritissimum Eradium sibi successorem elegit, publiceque proposuit, fecitque ab universo Clero & populo acclamante, approbati, atque in publica tabularia redigi; hoc unum cavens, ne se vivente, præter Nicænam sanctionem Eradium consecraretur Episcopus. Simili pridem industria usus fuerat Augustinus, quum defuncto Severo Milevitano Episcopo, persuasit Clero & plebi civitatis illius ut eum eligerent, quem Severus imminente morte sibi designaverat successorem. Etiam si autem canon iste 23. Antiochenus prohibeat etiam in exitu vitæ sibi nominare successorem, credendum est vel non innotuisse Africanis, vel certe non fuisse ab illis receptam ejus Concilii auctoritatem, quatenus Ariani promiscue cum Catholicis in eo confederant.

Huc denique pertinent ultro citroque transmissa inter Tarracoense Concilium & Hilarium Romanum Pontificem litteræ anno 463. excurrente. Nundinarius Barcinonensis Episcopus imminente sua morte, Ireneum Sacerdotem supremæ voluntatis arbitrio optaverat & rogat substitui successorem. Hispaniæ Præsules, qui ad Concilium Tarracoense convenerant, hujus designationis suscepto patrocinio, litteras ad Hilarium conscripserunt, insignia Irenei merita recensentes. Hilarius Papa, coacto eam in rem Romano Concilio, suis vicissim litteris petitionem Hispanorum Antistitem recusavit, factaque hujus Antiochenæ sanctionis mentione, quidquam adversus illam attentari vetuit. Alia non pauca in hunc scopum collimantia possent insuper congeri: ne tamen in fastidiosum prolixitatem excurrat oratio, figendus hic terminus.

18. Can. XXIV. *Quæcumque res Ecclesiæ sunt sub omni sollicitudine & conscientia bona, & fide qua in Deum est, qui cuncta considerat judicatque, serventur, quæ etiam dispensanda sunt iudicio, & potestate Episcopi, qui commissus est populus, & anima, quæ in Ecclesiâ congregantur. Manifesta vero sunt, quæ pertinere videntur ad Ecclesiâ cum notitia Presbyterorum & Diaconorum, qui circa ipsam sunt, ita ut agnoscant nec ignorent, quæ sunt Ecclesiæ propria, nec eos aliquid lateat. Ut si coningeret Episcopum migrare de seculo, certis existentibus rebus, quæ sunt Ecclesiæ, nec ipsæ collapsæ depererant: nec quæ propria probantur Episcopi, sub occasione rerum pervadantur Ecclesiæ. Justum namque & acceptum est coram Deo & hominibus, ut sua Episcopus, quibus voluerit, derelinquat, & quæ de Ecclesiâ sunt, eidem conserventur Ecclesiæ, ut nec Ecclesiâ aliquid paritur incommodum, nec Episcopus sub occasione profertur Ecclesiâ; neque in causis incidant, qui ad eam pertinent, & ipse post obitum maledictionibus ingravescat.*

Istâ bonorum Ecclesiæ a bonis Episcopis distinctio usque adeo viguit prioribus Ecclesiæ sæculis, ut sanctissimorum Episcoporum Gregorii Nazianzeni, tunc temporis cum testamentum conderet, Constantinopolis, ut ibidem scribitur, Episcopi, & Cafatii Arelatenis, & Remigii Remensis Episcoporum testamenta supersint, in quibus de facultatibus aliunde quam ex Ecclesiâ quaesitis plena libertate disponunt. Canon iste Antiochenus refertur in cap. quæcumque res, 9. q. 1. Concilium generale Lateranense sub Alexandro III. irrita esse decernit Clericorum testamenta circa bona, quæ illis ex Ecclesiâ obvenierunt, can. 15. Quod jus præterea confirmatur cap. cum in officiis, c. quia nos, c. relatum est auribus, de testamen. Istis subinde canonibus, qui Cle-

ricorum successionem Ecclesiis deferebant, postquam accessit jus spolii, relicta hujusmodi bona Camera addicens Apostolica. Istius spolii nulla mentio est in toto corpore Canonici juris, sed ejus meminit Guido Papa decif. 110. Idque receptum jus est in Italia & Hispania, sed non in Gallia, Belgio, & Germania. Plura vide inferius huc pertinentia in can. 48. Agathensi, & quæ inibi observavimus.

19. Can. XXV. & ultimus Antioch. *Episcopus Ecclesiasticarum rerum habeat potestatem ad dispensandum erga omnes qui indigent, cum summa reverentia & timore Dei. Participet autem & ipse quibus indiget, si tamen indiget, tam in suis quam in fratrum, qui ab eo suscipiuntur, necessariis usibus profuturis, ita ut in nulla qualibet occasione fraudentur, juxta Apostolum sanctum dicentem: Habentes vitium & regumentum, his contenti simus. Quod contentus istis minime fuerit, convertat autem res Ecclesiæ in suos usus domesticos, & commoda Ecclesiæ agrorumque fructus, sine Presbyterorum & Diaconorum conscientia pervertat, sed horum potestatem domesticis suis, aut propinquis, aut fratribus filisque committat, ut per hujusmodi personas ceteri Clerici laici videantur, Synodo Provincia penas ipse peroleat. Si autem & alias acculer Episcopum, aut Presbyteri, qui cum ipso sunt, quod ea, quæ pertinent ad Ecclesiâ, vel ex agris, vel ex alia qualibet Ecclesiastica facultate sibi bimet usurpent, ita ut affigantur quidem ex hoc pauperes, criminationi autem & blasphemis tam sermo predicationis, quam hi qui dispensant, taliter arguantur; & hos oportet corrigi, sancta Synodo id quod concedet, examinante.*

Colligito inde, primariam olim fructuum & oblationum Ecclesiæ curam ad Episcopum pertinuisse, necnon horum distributionem, tum Clericis, ut Cyprianus loquitur, sportulantibus, tum egenis, tum hospitibus, tum Ecclesiæ factis tectis dispensandam. Quod idem sancitur Apostolorum canone 40. qui citatur c. præcipimus, 12. q. 1. Declaratur pariter in c. 7. Gangrensis Concilii. *Paschalis Papa II. sic in suis decretis monet: Canone Apostolorum statutum est, ut omnium rerum Ecclesiasticarum curam Episcopus habeat, & eas veluti DEO contemplante dispenset.* Singulis autem mensibus oblationes Ecclesiæ in sportulis olim inter Clericos distribuuntur, saltem in Ecclesiis Africanis; ideoque vocat eas Cyprianus epist. 34. divisiones mensuras, id est mensuras.

20. Triennio, post celebratam, de qua egimus, Synodum Antiochenam in encensis, cujus Canones communi, ut probatum est, orthodoxorum simul & Arianorum consensu editos discussimus, convenere eodem denuo Ariani Episcopi, in quo Antiocheno conventu editas in pristina Synodo formulas fidei rejecerunt, & quintam proderunt quatuor illis præcedentibus prolixiorum, quæ multas Arii de Christo blasphemias execrantur; sed omnimodam cum Patre æqualitatem & consubstantialitatem confiteri refugiunt; DEUM tamen de DEO Patre natum ante omnia secula profiterentur; neque duos Deos, sed unum cum Patre Deum, Patre tamen inferiore atque minore, Patrique subiectum, ab eoque creatum, sed non perinde ut reliquæ creatura, quas Pater per Filium condidit. Quintam istam formulam a se proculam ad Occidentis Episcopos transfuderunt, a quibus rejecta merito est. Narrat fassus hæc Sozomenus lib. 2. cap. 19. Sozomenus lib. 3. cap. 5. impleque Athanasius lib. de Synodis, hæc dicens: *Rursus cum istorum (scilicet quatuor formularum fidei) peniteret, post triennium in confessum veniunt.* Pseudosynodus hæc Antiochena anno 344. peracta fuit. Hilarius Pictavorum Episcopus elegantem & pereruditum librum de Synodis conscripsit, quem sequenti sæculo Hieronymus, dum in Gallia versabatur, a se propria manu exscriptum testatur, in quo selectam ex quatuor formulis fidei in priore Antiochena Synodo proculis, secundam Catholicis sensu exponit: in qua nihil aliud videtur desiderari posse præter *Consubstantialis* vocem tantopere Arianis exofam & invisam.

SYNODUS OECUMENICA

Sardicensis anni a Christo 347.

1. **C**onstans, qui postquam in Constantini fratris natu majoris demortui ditiones & provincias successerat, totius Occidentis solus regebat Imperium, cum esset Nicæne fidei studiosissimus cultor, quam frater Constantius Orientis tenens Imperium, omni conatu convellere ac profligare nitentur, adhibitis tum præ-

bus, tum belli indicendi interminationibus, hoc ab illo tandem obtinuit, ut de amborum consensu oecumenica Synodus Sardicæ congereretur ad eum effectum commodissima, quippe quæ confinis esset civitas ac intermedia provinciarum Orientis & Occidentis inter Illyricum, Mæsiam & Thraciam constituta. Eandem Theodorus Balsamon suo sæculo Triaditzæ vocitari scribit.

2. Anno igitur Christi 347. sub Julio Romano Episcopo, Rufino & Eusebio Consulibus, ut Socrates lib. 2. cap. 15. & Sozomenus lib. 3. cap. 11. tradunt, in causa tantopere ventilata in Arianorum pseudosynodis, & in Romanis tribus sub Julio Papa Conciliis, necnon in Alexandrino Catholico atque legitimo, convocata est hæc Sardicensis Synodus. Oñis Cordubæ in Hispania Episcopus huic præfedit tamquam patronus & director, a quo proponebantur singula in Concilio decernenda, quippe primus omnium subscripsit: deinde Protogenes Sardicæ Episcopus, tum, quos Athanasius ad Solitarios dicit Julii Romæ Episcopi Legatos, Archidamus & Polixenus Presbyteri. Huic interfuerunt plusquam trecenti Orthodoxi Episcopi, ut Athanasius, qui ipse in hac Synodo confedit, testatur in Apologie sui secundæ exordio. Idemque paulo inferius subscripsisse refert trecentos quadraginta quatuor. Socrates vero asserit interfuisse Occidentalia Catholicorum numerum trecentorum septuaginta sex, lib. 2. cap. 16. Præter quos Sardicam convenere Orientales ex Arii & Eusebianorum colluvie septuaginta sex Episcopi, qui causæ suæ diffusi urbe Sardica Philippopolim Thraciæ concesserunt, pseudosynodum ibidem habituri, sub præfide Stephano Episcopo Antiocheno.

3. Agitatum est in primis de Athanasio ab Eusebianis damnato & abdicato iudicium, citatioque illius accusatores & damnatos, ut accusationum & condemnationum suarum causas rationesque proferrent & prosequerentur. At illi, qui perfidiarum suarum conscii sese jam subdixerant, spreto vadimonio in pristina malitia fuere contentaces. Revisa sunt Sardicæ acta & processus Tyrii Conciliabuli, Romanique Concilii, & quæcumque Legati Eusebianorum eadem in causa apud Julium Romæ adversus Athanasium proderant; cunctisque accuratissime circumspicis, pro Athanasio dicta sententia est. Simile retulere abolitionis iudicium Marcellus Ancyrae, Aclepas Gazæ, alique ab Arianis abdicati Antistites, & constitutum, ut ad proprias Ecclesias remearent, expulsis ab Alexandria Gregorio, Ancyra Basilio, & Gaza Quintiano harum Ecclesiarum invasoribus. Quin etiam aliquot Arianos Præsules ex his, qui Philippopolim fecerant, iudicium citatos, & coram adeste detrectantes, examinationis eorum actis damnarunt, & sedibus Ecclesiarum dejecerunt, Stephanum Antiochia, Menophantem Epheso, Acacium Eusebii successorem Cæsarea Palæstinae, Gregorium Laodicea, Theodorum Heraclea, Narcissum Neroniade, Ursacium Syngidone, Valentem Murto in Pannonia. De his omnibus Sardicenses Patres litteras ad Julium Pontificem, ad Constantium & Constantem Augustos, & ad Aegypti Ecclesias conscripserunt, aliasque insuper ad universas Ecclesias. Nullum vero fidei Symbolum ediderunt, existimantes Nicænum sufficere; longe ab Arianorum instabilitate novas subinde fidei formulas fingentium atque resingentium, discrepantes. Quod etiam decreto suo confirmaverunt Sardicenses; id enim prodit Athanasius scribens ad Antiochenos: *Sancta (inquit) Synodus, quæ Sardicæ convenit, decreto suo sancivit, ne quid ulterius de fide scriberetur, & sese contentos esse Nicæna fide declaravit, ut cui nihil deesset, & in qua integra & solida pietas contineretur. Neque edendam esse aliam professionem fidei, ne illa, quæ Nicæna scripta est, suos numeros non habere videretur, neve illis, quibus libido est semper nova statueret, occasio hujusmodi suppeditaretur, ut iterum atque iterum de fide desiniant.*

4. Can. Sardicensis I. *Oñis urbis Cordubæ Episcopus dixit: Non tam mala consuetudo, quam corruptissima rerum corruptela est ex istis fundamentis penitus extirpanda, ne cui Episcopo liceat a parva civitate in aliam migrare. Ejus enim causa prætextus est manifestus, propter quem talia tentantur. Nullus enim Episcopus adhuc inveniri potuit, qui a majori civitate in minore transferre studerit. Unde constat, eos habendi plura cupiditate succendi, & magis arrogantia servire, ut videantur majorem habere potestatem, placere hoc omnibus ut hujusmodi improbitas acerbius vindicetur: Existimo enim eos ne laicam quidem habere debere communionem. Omnes Episcopi dixerunt: Placet omnibus.*

Consulito quæ superius adnotavi ad Nicænum can. 5. quod pœna transilientium ab uno ad alterum Episcopatum statuitur, ut respellantur pristinam, quam deseruerant, Ecclesiam resumere. At Sardicensis canon vult

eos utraque carere, & insuper omni etiam laica communione arceri: Non desunt tamen in oppositum prisca exempla: sed canonum auctoritate, non autem infractionis consuetudine regi debet Ecclesiâ, nisi contrarium suadeat gravis aut necessitas, aut utilitas illius, omni posthabito ad singulos homines affectu atque respectu. Certum est, non nisi divino Spiritu impulsam (quod etiam suadebat maxima universæ Ecclesiæ necessitas) Principem Apostolorum Petrum Antiochia excessisse, suamque sedem Romæ fixisse, quæ caput Imperii erat, & ubi Christus nondum fuerat annunciat. Gregorius Nazianzenus, post administratam Salamorum, & Nazianzenam Ecclesiam, confensit. electioni suæ ad Constantinopolitanam: Meletius priusquam Antiochenam capesseret Ecclesiam, alteram jam rexerat, scilicet Sebastenam in Armenia, ut testatur Hieronymus in Chronico, veteresque historiae Ecclesiasticae auctores, Rufinus, Socrates, Theodorus, Sozomenus. Similiter Eustathius laudatissimus Antiochenæ Ecclesiæ Præsul, Ecclesiam prius Beroæ in Syria rexerat, ut fidem faciat in Catalogo Scriptorum Hieronymus. Alia multa hujusmodi congerit exempla Socrates lib. 7. c. 37. Sed utrum illa omnia licite peracta fuerint, viderit idem ipse qui retulit. Quin etiam addit canon 2. Sardicensis, *Ut si quis Episcopus fraudulenter alterum ambiverit Episcopatum, ne quidem in exitu vitæ laica communione dignus habeatur.*

5. Can. III. *Oñis Episcopus dixit: Hoc quoque necessario est adiciendum, ut nullus Episcopus ex sua provincia in aliam provinciam, in qua sunt Episcopi, transeat: nisi utique a suis fratribus vocetur, ne videatur dilectionis fores claudere. Hoc autem etiam similiter providendum est, ut si in aliqua provincia Episcoporum quispiam adversus fratrem suum & coepiscopum negotiorum habet, neuter eorum ex alia provincia Episcopos cognitores evocet. Si quis autem Episcoporum in aliquo negotio condemnandus visus fuerit, & existimet, se non malam, sed bonam causam habere, ut etiam rursus iudicium revocetur, si Vestra Dilectioni videretur, Petri Apostoli memoriam honoremus, ut ab iis, qui judicaverunt, scribatur Julio Romanorum Episcopo, & per propinquos provinciarum Episcopos, si opus sit, iudicium renovetur, & cognitores ipse præbeat. Si autem probari non potest causam esse talem, ut ea rursus iudicari opus sit, quæ semel sunt iudicata, non infringatur, sed rata sit lata sententia.*

Prima hujus Canonis parte sapienter provisum est, ne inter Episcopos alii aliis offendiculo sint, dum alii aliorum provincias paræciaque per ambitionem & mutuum emulationem peragrunt, sui que ostentatione & fastu dicecenas aliis subditos in sui cultum & admirationem propriæque Episcopi despectum excitant. Quod utique vitium Eusebianis Episcopis de Imperatoris gratia superbientibus, & adversum Orthodoxos Antistites insultantibus erat frequentissimum. Huic consonat canon hujusce Synodi can. XI.

6. Altera Canonis pars non minore sapientia providet, ut Episcoporum ad Apostolicam sedem appellationes admittantur; id enim dirimendis Episcoporum litibus peropportunum est, ut recusus interjiciatur ad supremum Ecclesiæ tribunal, a quo demum causæ ita definitur, ut nulla super sit provocatio. Nemo Marcionis historiam nescit, ab excommunicatione sibi a proprio patre Ponti Episcopo infligta ad Pium Papam recurrentis, ut tradit Epiphanius hæc. 42. Fortunatus pariter, & Felix, a Cypriano Carthaginensi depositi ad Cornelium Pontificem provocarunt, ut colligitur ex Cypriani epist. 55. ad eundem Cornelium. Basilides quoque in Hispania gradu motus ad Stephanum summum Pontificem provocavit, eodem Cypriano teste epist. 68. Athanasius alique Episcopi, ab Arianorum Conciliabulis abdicati, ad Julium Episcopum Romanum appellantes, suis sedibus pristinis ejus iudicio restituti sunt. Idque iudicium præcessit Synodum Sardicensem, ut initio secundæ apologiæ suæ perspicuum facit idem Athanasius. Exinde post Sardicense decretum, Joannes Chrysostomus a Concilio depositus, cui præerat Theophilus Alexandrinus, ad Innocentium Papam provocavit, ut ex duabus ejus epistolis ab ipso ad eundem scriptis liquet. Flavianus, a Dioscoro Alexandrino in pseudosynodo Ephesina Episcopatu dimotus, Leonem Romanum Episcopum imploravit, ut scribit Liberatus in brevuario cap. 12. Ad eundem simili remedio recurrit Theodorus Episcopali sede ejectus, ut fidem facit ejusdem ad Leonem epistola, Gregorius primus lib. 2. epist. 6. sacra suspendit communionem Joannem Episcopum primæ Justinianæ; eo quod Thebanum Episcopum post ejus ad Apostolicum tribunal provocationem, iudicare ausus fuisset. Summus Pontifex Leo Magnus ita de istiusmodi appellationibus